

JEL H 52, I 21, I 28, O 15

Лисечко Євгеній Генріхович
аспірант
Київський національний
економічний університет ім. Вадима
Гетьмана, Україна
ORCID: 0009-0004-9517-9644

e-mail: grok2100@ukr.net

Lysechko Yevhenii
PhD Student
Kyiv National Economic University
after Vadym Hetman

ЗМІНИ ОБСЯГІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Анотація. В сучасних умовах роль освіти зростає разом з розвитком людської діяльності. Проблематика подальшого розвитку ринку освітніх послуг стає ще більш актуальною, і особливо в умовах війни в Україні.

Ключові слова: ринок освітніх послуг, економічне зростання, здобувачі, вищі навчальні заклади, освітнє середовище

CHANGES IN THE VOLUME OF EDUCATIONAL SERVICES DURING THE MILITARY CONFLICT IN UKRAINE

Annotation. In modern conditions, the role of education is growing along with the development of human activity. The issue of the further development of the educational services market is becoming even more urgent, and especially in the conditions of the war in Ukraine.

Keywords: market of educational services, economic growth, applicants, higher educational institutions, educational environment

Проблематика якості освіти на сучасному етапі в Україні під час війни є актуальною, оскільки війни, збройні конфлікти мають глибокий і багатогранний вплив на всі аспекти суспільства, і сектор освіти не є винятком. Для ринку освітніх послуг цей період є занадто складним, а питання якості освіти є майбутнім маркером успішної держави. Ефективна державна політика, навіть у умовах війни, забезпечує соціальний та економічний ефект. У високорозвинених країнах біля 30% приросту ВВП забезпечується за рахунок ефективного використання коштів в освіту [1]. Існує багато причин, чому освіта важлива. Загалом, освіта як найважливіший компонент людського капіталу країни сприяє підвищенню ефективності кожного окремого працівника та допомагає економіці просуватися по ланцюжку створення доданої вартості. Отже, освіти впливає на зростання продуктивності праці та загалом на економічне зростання держав.

Війна, яка триває з 2014 р., а ще більш агресивно з 2022 р., призвела країну до низки глибоких кризових явищ, у тому числі у сфері освіти. З початком повномасштабного вторгнення доступ до освіти зазнав труднощів. Тимчасово було призупинено надання освітніх послуг, населення України зіштовхнулося з переміщенням, відбулося руйнування шкіл та інфраструктури, усе це супроводжувалося підвищеними ризиками для безпеки. Суттєвий вплив на ринок

освітніх послуг сьогодні має політичний чинник. Водночас, навіть у розпал війни відданість України освіті є очевидною завдяки сприянню подальшому розвитку освітнього сектору. Здобувачі, які мають доступ до якісної освіти під час війни, швидше за все, зроблять свій внесок у післявоєнну відбудову та розвиток країни, що підкреслює довгострокову актуальність освітніх послуг. У таблиці 1 наведені статистичні дані у сфері вищої освіти. Перший рік війни в Україні показав, що кількість здобувачів закладів вищої освіти майже не змінилася. Випускники шкіл, які виїхали за межі України, мають можливість дистанційно подавати документи до ВНЗ та вчитися. Водночас спостерігаємо різке зменшення студентів-іноземців, хоча останнє десятиріччя характеризувалося поступовим збільшенням іноземних студентів.

Таблиця 1

КІЛЬКІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ У ВНЗ УКРАЇНИ

Показник	2020/21	2021/22	2022/23
Кількість закладів фахової передвищої освіти	129	248	283
Кількість закладів вищої освіти	515	386	347
Кількість студентів ЗВО	1141889	1046669	1053770
Кількість студентів-іноземців	67327	73626	49999

Джерело: складено автором на основі [3, 4]

Розподіл здобувачів, на прикладі 2022/23 н.р. за освітніми ступенями у ЗВО наведено на рис. 1, де помітно, що переважна більшість здобувачів, а саме більше 2/3 частини – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Кількість здобувачів на початок навчального року наведено рис. 2, і за останні десять років показує тренд до зменшення, що обумовлено було причинами зменшення народжуваності та щорічного збільшення абітурієнтів, які поступали у ЗВО до інших, переважно, європейських країн. Війна лише поглибить ці процеси, що може негативно відобразитися на економічному зростанні у майбутньому.

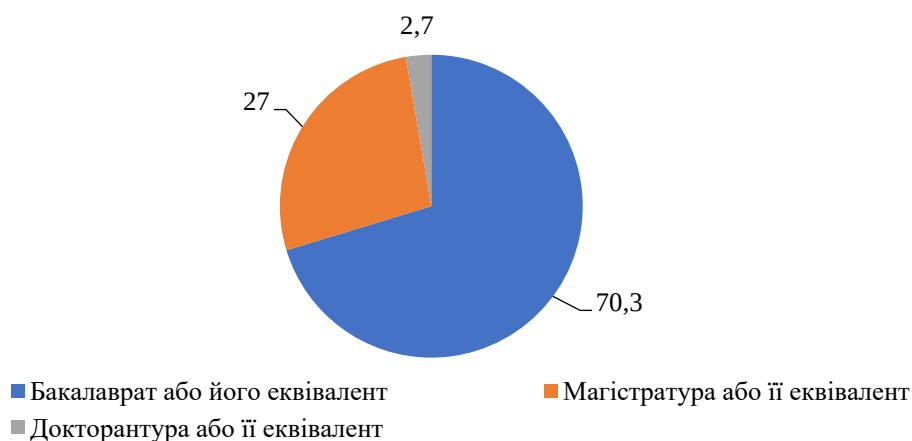

Рисунок 1. Розподіл здобувачів за освітніми рівнями у ЗВО, 2022/23 н.р.

Джерело: складено автором на основі [3]

Також слід зазначити, що освіта виступає стабілізуючою силою, і особливо вагомого значення має для 2022-2023 рр. Це забезпечує відчуття нормальності та рутини для здобувачів, які залишилися на території країни, де йде війна. Освітні послуги допомагають підтримувати видимість порядку в житті молодих людей, які стикаються з негараздами, спричиненими війною. Орієнтовно на вересень 2023 р. біля 10 – 15% студентів, перебуває за кордоном; це приблизно 130 – 150 тисяч осіб, які здобувають освіту через онлайн технології.

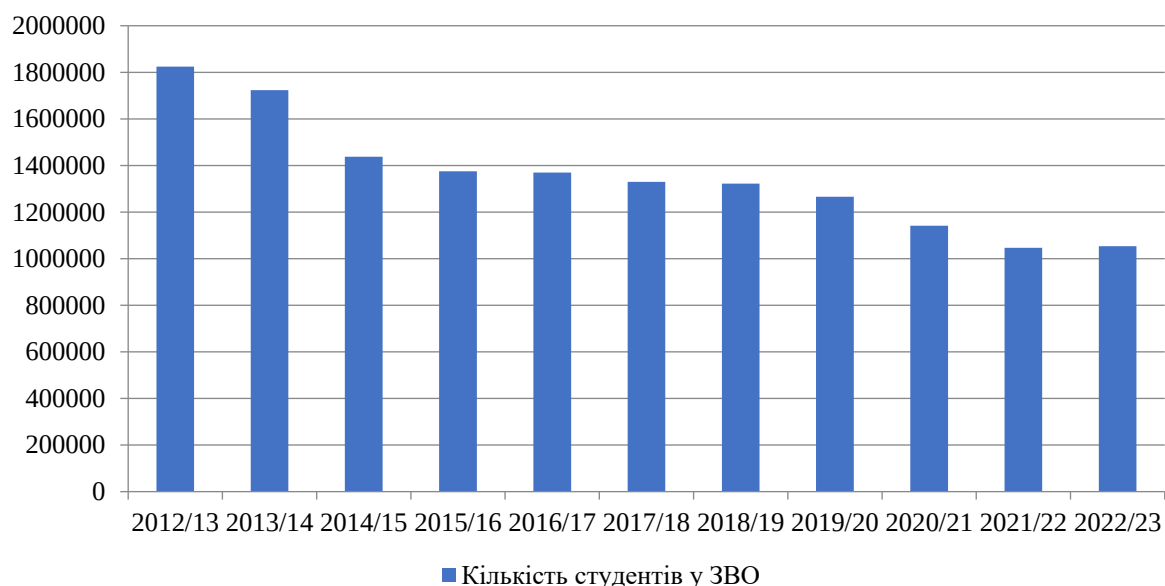

Рисунок 2. Кількість здобувачів на початок навчального року у ВНЗ

Джерело: складено автором на основі [3]

Війна спричинила подальший поштовх до розвитку дистанційних технологій. Війна сьогодні підштовхнула до наступної хвилі міграції молоді та вчених за кордон. Щоб зупинити такий негативний наслідок війни потрібно докласти зусилля до радикальних зрушень в освіті та економіці, що вимагає великих фінансових ресурсів, у тому числі від міжнародних організацій та держав-партнерів. Світова спільнота часто втручається, щоб підтримати освіту в зонах конфлікту. Так, і в Україні міжнародні організації, неурядові організації та іноземні уряди надають допомогу для забезпечення подальшого функціонування освітніх послуг. Підсумовуючи, ринок освітніх послуг в Україні залишається дуже актуальним під час триваючого конфлікту. Крім нагальних академічних потреб, він служить рятівним кругом для окремих людей і спільнот, які прагнуть зберегти відчуття нормальності, розвивати людський капітал і будувати стійкість перед лицем труднощів. Державна політика відіграє й надалі вирішальну роль в освіті та отримання вигоди від неї через зростання висококваліфікованих фахівців, які сприятимуть сталому зростанню економіки України, формування конкурентної економіки в європейському суспільстві, а отже, зростання добробуту населення, підвищення якості життя та майбутнього процвітання нації.

Література

1. Жеребило І.В. Проблеми розвитку системи освіти в Україні: фінансові аспекти. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. - № 4-2018
2. Лондар С.Л., Шаповалова О.О., Пронь Н.Б. Ринок освітніх послуг в Україні: конкурентні переваги та сучасні виклики для іноземних студентів. *Освітня аналітика в Україні*. - №1 (8)-2020
3. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/arh_vuz_20_u.html
4. Статистичний щорічник України за 2021 рік. Державна служба статистики України, 2021, 447

JEL M29

Ліндаєв Дмитро Владиславович
аспірант кафедри бізнес-економіки та підприємництва,
Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана,
Україна
ORCID: 0009-0004-9517-96XX

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Анотація. Наукова робота присвячена аналізу сучасного стану та напрямів покращення збутової діяльності підприємств України. В роботі досліджено ключові напрямки покращення збутової діяльності підприємств у нових економічних умовах, надаючи

References

1. Zherebylo I.V. Problemy rozvytku systemy osvity v Ukraini: finansovi aspekty. *Visnyk SumDU. Seriiia «Ekonomika»*. - №4-2018 [In Ukraine].
2. Londar S.L., Shapovalova O.O., Pron N.B. Rynok osvitykh posluh v Ukraini: konkurentni perevahy ta suchasni vyklyky dlia inozemnykh studentiv. *Osvitnia analityka v Ukraini*. - №1 (8)- 2020 [In Ukraine].
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/arh_vuz_20_u.html [In Ukraine].
4. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2021 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021, 447 c. [In Ukraine].

e-mail: dmytro_lindaiev@ukr.net

Lindaiev Dmytro
student of the Department of Business
Economics and Entrepreneurship,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman, Ukraine

DIRECTIONS FOR IMPROVING SALES ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE CURRENT ECONOMIC CONDITIONS

Summary. The scientific work is devoted to the analysis of the current state and directions for improving the sales activity of Ukrainian enterprises. The paper examines the key directions for improving the sales activity of enterprises in new economic conditions,